

REPERE ALE RELAȚIILOR CULTURALE ROMÂNNO - RUSE

LANDMARKS OF ROMANIAN - RUSSIAN CULTURAL RELATIONS

*Drd. Andreia - Mariana POP**

Rezumat: *Puterea unei țări moderne nu mai este măsurată de mărimea populației, teritoriului sau economia acesteia, ci de nivelul de integrare al țării respective în diferite structuri internaționale și de numărul și calitatea relațiilor pe care le dezvoltă cu diferiți aliați și parteneri. În acest context, relațiile culturale sunt menite să vină în sprijinul dezvoltării legăturilor de încredere între state. În privința legăturilor culturale dintre România și Federația Rusă, acestea au cunoscut mai multe etape: după anii '90 aceste relații nu au fost o prioritate în agenda celor două state, iar după anexarea Peninsulei Crimeea în 2014, acestea s-au distanțat complet, însă dezvoltarea mediului digital oferă un suport inclusiv pentru promovarea intereselor culturale.*

Cuvinte cheie: *diplomație culturală, relații culturale, putere soft, Rusia, România.*

Abstract: *The power of a modern country is no longer measured by the size of its population, territory or economy, but by the level of integration of that country in different international structures and the number and quality of relations it develops with different allies and partners. In this context, cultural relations are meant to support the development of trust among states. Regarding the cultural ties between Romania and the Russian Federation, they experienced several stages: after the '90s, these relations were not a priority on the agenda of the two states, and after the annexation of the Crimea in 2014 the relationships between the two countries became even more distanced, but the development of the digital environment also offers support to the promotion of cultural interests.*

Keywords: *cultural diplomacy, cultural relations, soft power, Russia, Romania.*

Introducere

Într-o epocă în care postările pe rețelele de socializare sunt distribuite în câteva secunde dincolo de granițe, iar discursurile sunt televizate și păstrate ca o evidență online, este imperativ ca guvernele care

* Universitatea Națională de Apărare Carol I, popandrea@yahoo.com.

încearcă să aibă un impact internațional să investească în a-și face națiunile mai atractive. Joseph Nye a inventat termenul *putere soft* în anii '80, explicând că, deși *puterea hard* se bazează pe constrângere, puterea se poate obține și prin mijloace care cresc forța de atracție și convingere, iar cultura are un rol important în influențarea opiniei publice. În acest context, construirea unei imagini pozitive este esențială pentru prosperitatea pe termen lung a națiunilor.

Din punct de vedere istoric, interacțiunea popoarelor, schimbul lingvistic și de idei au îmbunătățit relațiile dintre oameni. De la darurile reciproce ale conducătorilor antici până la activități sofisticate, specifice diplomației publice moderne, cultura a fost folosită ca o modalitate a statelor de a-și afirma puterea și de a construi relații durabile între ele. După sfârșitul Războiului Rece abordarea culturii în domeniul politicii externe a cunoscut diferite aspecte. Dacă în anii '90, a avut loc o re poziționare a elementelor culturale în relațiile internaționale, după anii 2000, abordarea culturală s-a făcut prin prisma diferențelor culturale evidențiate de fenomene internaționale precum globalizarea ori terorismul.

În prezent, ritmul alert și volumul crescut de informație a obligat statele să își dezvolte noi instrumente de practică diplomatică pentru atingerea obiectivelor politicii externe. Era digitală a susținut evoluția relațiilor culturale, dar acestea rămân subordonate aspectelor politice, economice, parteneriatelor strategice ori capacității militare. În acest mediu aglomerat, cultura rămâne un instrument sigur și important pentru a permite statelor să își proiecteze imaginea în străinătate.

Conceptualizarea culturii depinde în mod obișnuit de disciplină, școala de gândire și obiectivele cercetării. În acest articol ne vom concentra asupra unor trăsături de bază ale culturii și asupra conceptului de cultură națională care se aplică în domeniul diplomației culturale. Cultura națională este un concept ambiguu și de cele mai multe ori se compune din numeroase culturi subnaționale. Cultura națională este alcătuită din normele, comportamentele, credințele, obiceiurile și valorile împărtășite de populația unei națiuni suverane și se referă la caracteristici specifice, cum ar fi limba, religia, identitatea etnică și rasială, istoria culturală și tradițiile⁵⁹.

⁵⁹ *What is National Culture*, disponibil la <https://www.igi-global.com/dictionary/national-culture/19905>, accesat la 24.11.2020.

În același timp, abordarea aspectelor culturale continuă să se confrunte cu provocări teoretice și metodologice în conceptualizare, măsurare și generalizare. Din acest punct de vedere se impune și distincția între diplomație culturală și relații culturale. Ambele includ domeniul artelor, oportunitățile educaționale, limbajul, ideile, specificul culinar, religia, sportul și multe altele. Conținutul de bază, atât al diplomației culturale, cât și al relațiilor culturale gravitează în jurul culturii, dar distincția dintre cele două se face prin mijloacele, obiectivele și motivațiile de la baza acestora.

Dacă relațiile culturale se dezvoltă în mod firesc și neregulat între state, diplomația culturală reprezintă o activitate organizată a actorilor statali și non-statali. Richard Arndt a stipulat că „*relațiile culturale au loc, în general, în mod organic între națiuni fără intervenția guvernului*”⁶⁰. Cu alte cuvinte, relațiile culturale reprezintă un schimb reciproc de cultură între popoare prin interacțiuni, atât directe, cât și indirecte. Interacțiunile directe includ întâlniri fizice cu oameni și contactul direct cu elemente din altă cultură. Relațiile indirecte sunt mai subtile, implicând lucruri precum ideile și prejudecățile unei persoane despre un alt popor sau influențe transnaționale în filozofie, literatură, muzică, artă și alte domenii. Atunci când interacțiunile culturale tratează aspecte precum programele de schimb sponsorizate oficial, promovarea învățării limbii statului respectiv sau difuzarea cărților și filmelor reprezentative, acestea reprezintă activități ce se încadrează în domeniul diplomației publice și culturale.

Diplomația culturală este percepută ca un pilon al diplomației publice sau cel puțin o activitate paralelă, iar cel mai potrivit cadru instituțional pentru implementarea și coordonarea activităților de diplomație culturală este ministerul afacerilor externe al unei țări, în cooperare cu ministerul de cultură. Diplomația culturală urmărește să promoveze o viziune pozitivă asupra imaginii unui stat și asupra diversității culturale, evidențiind-o ca sursă de inovație, dialog și pace.

Astăzi politica externă se desfășoară intens prin instrumente mass-media, iar politologul american Joseph Nye a fost printre primii care a

⁶⁰ Tim Rivera, *Distinguishing Cultural Relations from Cultural Diplomacy: The British Council's Relationship with Her Majesty's Government*, Editura Figueroa Press, Los Angeles, January 2015 p. 12.

identificat importanța culturii ca element al puterii soft în acest nou peisaj. Acest joc politic într-o eră globală a informației sugerează că rolul puterii soft este în creștere, iar actorii care vor gestiona corespunzător instrumente soft, cel mai probabil se vor baza pe: mai multe canale de comunicare, idei culturale apropiate de normele globale prevalente și credibilitate a valorilor politice⁶¹.

Pentru ca diplomația culturală să fie eficientă are nevoie de o abordare specifică fiecărei țări și un angajament pe termen lung, desfășurat pe mai multe niveluri, cuprinzând inclusiv actorii non-statali. Având în vedere acest nou cadru, se impune ca în comunicarea dintre actorii diferitelor culturi să existe mijloace care să concilieze diferențele și să evidențieze punctele comune ale culturilor în cauză.

Țara noastră întreține relații diplomatice bilaterale în domeniul culturii cu 93 de state, iar cu 14 țări, România a dezvoltat relații speciale și a semnat parteneriate strategice: Statele Unite ale Americii, Azerbaidjan, China, Coreea de Sud, Franța, Italia, Japonia, Marea Britanie, Polonia, Turcia, Ungaria, Spania, Moldova și India⁶².

Există și contexte în care dezvoltarea relațiilor culturale nu a avut un fond adecvat și nici nu a făcut parte din prioritățile statelor în cauză. După anul 1990, politica externă a României s-a concentrat spre orientarea țării în direcția dezvoltării parteneriatelor euro-atlantice și ulterior integrarea în Uniunea Europeană, intrarea în NATO, dezvoltarea parteneriatului strategic cu Statele Unite. Aceste aspecte au constituit motive de indignare pentru Federația Rusă care a abordat o atitudine ostilă și pe alocuri amenințătoare față de România. Pe de altă parte, anexarea Crimeii și războiul din estul Ucrainei au ridicat semne de întrebare României cu privire la intențiile Rusiei și influența acesteia în Balcani. Aceste evenimente au dus la o distanțare politică, socială și culturală, precum și la scăderea schimburilor comerciale între cele două state.

⁶¹ Joseph S. Nye Jr., *The Benefits of Soft Power*, disponibil la <https://hbswk.hbs.edu/archive/the-benefits-of-soft-power> accesat la 22.12.2020.

⁶² Ministerul Culturii, Serviciul Relații Internaționale, disponibil la <http://www.cultura.ro/-relatii-internationale>, accesat la 24.11.2020.

Cadrul general de cooperare în domeniul culturii între România și Federația Rusă

Cooperarea ruso - română în domeniul culturii are ca bază juridică *Acordul între Guvernul Federației Ruse și Guvernul României privind cooperarea în domeniul culturii, științei și educației* din anul 1993⁶³. Pentru perioada 2016 - 2018, România a inițiat elaborarea și semnarea *Programului de cooperare în domeniul culturii, artei, științei, sportului, turismului și educației* între guvernele celor două state. În baza acestui acord se fac demersuri anuale pentru a menține o legătură între cele două țări.

Din punct de vedere diplomatic, data de 15 octombrie 1878, reprezintă ziua în care încep relațiile diplomatice dintre Rusia și Principatele Romane. La împlinirea a 140 de ani de la stabilirea relațiilor diplomatice între România și Rusia⁶⁴, în octombrie 2018, a fost organizată o conferință internațională în cadrul căreia părțile au convenit asupra editării unei lucrări comune cu titlul „*Rusia și România în secolul XXI: abordări comune la noile provocări și amenințări*”, dar până în prezent nu a fost publicată.

În privința cooperării academice, în perioada 2012 - 2017, s-au acordat o serie de burse prin acord bilateral, în baza *Protocolului între Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului din România și Ministerul Învățământului și Științei din Federația Rusă privind colaborarea în domeniul învățământului*⁶⁵.

În prezent, Federația Rusă a propus o ofertă de burse unilaterală, aparținând Ministerului Educației din Rusia, care constă în oferirea de burse pentru studii complete de licență, master, doctorat sau de specialitate, la care se adaugă anul pregătitor pentru învățarea limbii ruse. În paralel cu această

⁶³ *Acordul între Guvernul României și Guvernul Federației Ruse privind cooperarea în domeniile culturii, științei și învățământului* din 27.09.1993, disponibil la <https://lege.ro/Gratuit/gutenzu/acordul-intre-guvernul-romaniei-si-guvernul-federatiei-ruse-privind-cooperarea-in-domeniile-culturii-stiintei-si-invatamantului-din-27.09.1993>, accesat la 22.11.2020.

⁶⁴ *В Дипломатической академии состоялось Первое заседание Российско-Румынской Комиссии*, disponibil la <https://gorchakovfund.ru/news/view/v-diplomaticheskoy-akademii-sostoyalos-pervoe-zasedanie-rossiysko-rumynskoy-komissii/?CODE=v-diplomaticheskoy-akademii-sostoyalos-pervoe-zasedanie-rossiysko-rumynskoy-komissii>, accesat la 20.11.2019.

⁶⁵ *Agenția de Credite și Burse de Studii, Rusia Bursa, Acord bilateral 2017-2018*, disponibil la <https://roburse.ro/concurs/rusia-2017-2018>, accesat la 22.11.2020.

ofertă a Ministerului Educației Rus, există și o ofertă de burse venită din partea Academiei Diplomatice a Ministerului de Externe al Federației Ruse. Aceste burse vizează domeniul relațiilor internaționale, economie, jurisprudență⁶⁶.

Activitatea culturală a Federației Ruse se desfășoară în conformitate cu implementarea conceptului național de *Lumea rusă*. Din punct de vedere conceptual în spațiul mediatic, dar și în mediul academic din străinătate se face des referire la doctrina *Ruskii Mir* atunci când se vorbește despre *noua ideologie* a lui Vladimir Putin. La origine, termenul a fost utilizat pentru a descrie spațiul geografic locuit de ruși. În secolul al XI-lea, Iziaslav Iaroslavici, Marele Prinț al Kievului, în scrisoarea sa către Papa Clement, folosește pentru prima dată sintagma de *Lumea Rusă - Ruskii Mir*. În perioada imperială, acest termen a circulat sub diverse forme – *Spiritul rus*, *Ideea Rusă* – pentru a reda și a descrie realitatea imaterială, spirituală a poporului rus menită să individualizeze spațiul civilizațional al slavilor și să dea consistență și legitimitate misionarismului Imperiului Țarist.

Specialiștii în geopolitică definesc *ruskii mir* drept un concept al puterii soft, deoarece sintagma a fost invocată de liderul de la Kremlin pentru a justifica interferența Rusiei în Ucraina prin anexarea Crimeii, în martie 2014.⁶⁷

În vederea implementării acestui concept, încă din anul 2007, a fost înființată *Russkiy Mir Foundation* (Fundația Rusă pentru Pace), o organizație care are scopul de a răspândi în lume limba rusă și de a promova *Russian World* (Lumea Rusă) ca proiect global. Fundația face parte din aparatul puterii soft al Federației Ruse, fiind unul din instrumentele non-militare pentru a promova propria țară în lume. Activitatea desfășurată de *Russkiy Mir* se aseamănă cu aceea a ONG-urilor care, luând naștere în lumea occidentală, își difuzează valorile în toată lumea. *Russkiy Mir* se vrea a fi o alternativă ideologică la Occident prin promovarea unui spirit, a unei culturi și a unei comunități împotriva laicității, a consumului și a individualismului.

⁶⁶ Agenția de Credite și Burse de Studii, *Rusia Bursa Acord bilateral 2020-2021*, disponibil la <https://roburse.ro/concurs/rusia-2020-2021>, accesat la 20.11.2020.

⁶⁷ Idem.

În mod evident, Russkiy Mir nu este singura organizație cu un astfel de profil, dar există câteva aspecte care fac diferența între activitatea Fundației Russkiy Mir și instituțiile altor state de promovare a culturii: fundația Rusiei se implică în campanii de presă care tind să capete proporții exagerate legate de dificultățile pe care compatrioții ruși le întâmpină în străinătate, fundația acționează conform conceptului de cultură stabilit în *Analiza politicii externe a Ministerului de Externe* care definește cultura strict ca „un instrument menit să asigure protejarea intereselor economice și de politică externă, precum și imaginea pozitivă a țării în lume”⁶⁸; iar primul director al fundației a fost Vyaceslav Nikonov, nepotul lui Vyaceslav Molotov (semnatarul pactului Ribbentrop - Molotov).

În ceea ce privește activitatea României în Rusia, aceasta s-a concentrat, mai ales după numirea la Moscova a ambasadorului Vasile Soare (2013 - 2020), pe comemorarea eroilor români din cel de-al Doilea Război Mondial, dar și pe organizarea diverselor evenimente culturale.

De asemenea, în România funcționează și asociația cu caracter etnic, social, cultural, caritabil-umanitară a *Comunității Rușilor Lipoveni din România* (CRLR). Organizația este membră a Fundației Rusky Mir și reunește cetățenii români, cunoscuți sub denumirile de ruși, ruși lipoveni sau lipoveni. Rușii Lipoveni reprezintă o etnie de origine slavă, urmașii staroverilor, adică ai adeptilor credinței ortodoxe de rit vechi din Rusia, care și-au părăsit patria în secolele XVII-XVIII în urma schismei din Biserica Oficială Rusă.

Primele atestări documentare ale prezenței staroverilor pe teritoriul României datează din perioada 1724 - 1740. Ei s-au stabilit în localitățile din Moldova, unde erau numiți lipoveni. Comunități importante de ruși lipoveni, din punct de vedere numeric, sunt în județele Tulcea, Constanța, Iași, Ialomița, Suceava, Bacău, Brăila, Neamț, Vaslui, Botoșani și în capitala țării, în București⁶⁹.

⁶⁸ Russkiy Mir Foundation, Management Board, disponibil la <https://russkiymir.ru/en/fund/management-board.php>, accesat la 20.11.2020.

⁶⁹ Sinziana Ionescu, video Cei trei băieți din Nordul Dobrogei care fac să renască muzica tradițională a Lipovenilor, *Adevarul. Ro*, disponibil la <https://adevarul.ro/locale/-tulcea/video-cei-trei-baieti-fac-renasca-muzica-traditionala-lipovenilor-15cf8ef1f445219c-57e7ef3f4/index.html>, accesat la 28.11.2020.

Obiectivul principal al organizației este protejarea intereselor rușilor lipoveni din România în toate domeniile vieții sociale și spirituale prin asigurarea posibilității de utilizare și învățare a limbii ruse, de a avea școli cu predare în această limbă, precum și alte instituții de educație și cultură în limba rusă (maternă); editarea de publicații în limba rusă, colaborarea și cultivarea unor relații frățești cu națiunea rusă, precum și cu diaspora rusă, de care rușii lipoveni din România sunt legați prin comunitatea de limbă, prin tradiții culturale, istorice și spirituale, fără a leza loialitatea față de patria lor România⁷⁰.

În art.7 al Statutului Organizațional al Comunității Rușilor Lipoveni se menționează că printre obiectivele organizației se numără și aspecte legate de susținerea și dezvoltarea aspectelor culturale privind inițierea de proiecte sau activități culturale, social - caritabile, educaționale și de învățământ, de formare personală, umanitare, simpozioane, ateliere de pictură, activități de promovare a dialogului intercultural și interreligios; editare de carte; mese rotunde; expoziții; festivaluri interetnice; târguri; spectacole; realizare de materiale multimedia; participare la manifestările culturale, științifice și sportive naționale și internaționale; tabere de studiu intensiv a limbii și culturii ruse, precum și orice alte manifestări pe teme legate de artă, limbă, istorie și cultură ale rușilor lipoveni⁷¹.

Nu în ultimul rând, religia reprezintă un factor important pentru identitatea rusă, iar Biserica continuă să fie puternic implicată în extinderea diasporei și diplomației culturale în străinătate și în apropiere. Chiar dacă cele două state împărtășesc creștinismul ortodox, în România percepția oamenilor asupra Rusiei nu a fost modificată prin apelul la credința comună.

Activitățile întreprinse de România în Rusia pentru consolidarea relațiilor culturale

Fără îndoială contactul direct al populației din Rusia cu elemente de cultură românească este unul redus, probabil doar câteva elemente pot fi asociate cu spațiul românesc prin prisma legăturilor pe care Federația Rusă le are cu Moldova.

⁷⁰ Statutul organizațional al Comunității Rușilor Lipoveni din Români, disponibil la <https://www.crlr.ro/ro/statutul-crlr>, accesat la 20.11.2020.

⁷¹ Idem.

Totuși, ca rezultat al anexării Basarabiei în 1812, în prima parte a secolului al XIX-lea au apărut în Rusia studiile românești ca disciplină academică. După anexarea Basarabiei Imperiul Rus avea interesul să creeze un aparat birocratic local, să reformeze sistemul de învățământ și să rezolve o serie de alte sarcini care necesitau personal competent utilizator atât de limba română, cât și de limba rusă.

În anul 1839, la Universitatea Imperială din Sankt Petersburg a fost înființată *Catedra de limba valaho-moldovenească* care a funcționat până în pragul Unirii din 1859⁷². După o perioadă în care limba română s-a predat cu sincope, începând cu anul 1957, limba română se predă constant la Sankt Petersburg, iar la Moscova în cadrul Institutului de Relații Internaționale se predă limba română de peste 50 de ani⁷³.

Ambasada României la Moscova a organizat de-a lungul anilor diferite activități specifice diplomației publice și culturale, dar fără a avea un efect major în formarea unui profil național solid, o parte din activitățile organizate de Ambasada României în scopul popularizării și promovării țării se regăsesc în tabelul alăturat.

Tabelul 1. Evenimente culturale susținute de Ambasada României în Federația Rusă

PERIOADA	EVENIMENT
Octombrie 2008	Expoziția Documentară „ <i>Relații militare româno-ruse în documente și fotografii din arhiva Muzeului Militar Național al României</i> ”
Noiembrie 2008	Gheorghe Zamfir a susținut un concert împreună cu Ansamblul Artistic al Armatei Ruse „A.V. Alexandrov”. La Universitatea „Lomonosov” din Moscova

⁷² Домосилецкая М. В. Изучение румынского языка и культуры румын в России (XIX в. - начало XX в.), 2009, disponibil la <https://cyberleninka.ru/article/n/izuchenie-rumynskogo-yazyka-i-kultury-rumyn-v-rossii-xix-v-nachalo-xx-v/viewer>, accesat la 22.11.2020

⁷³ Школа преподавания румынского языка, disponibil la <https://mgimo.ru/languages/teaching/shkola-rumynskogo.php>, accesat la 22.11.2020.

	a avut loc lansarea traducerii în limba rusă a cărții <i>Poetica lui Dostoievski</i> a filologului român Albert Kovacs.
Iunie 2011	A avut loc turneul în Federația Rusă al Orchestrei Simfonice a Filarmonicii București.
Septembrie 2012	La Sankt Petersburg a avut loc inaugurarea <i>Zilelor Culturii Române</i> în Federația Rusă, proiect care a inclus diverse manifestări culturale: concerte, expoziții de fotografii și de costume tradiționale românești, spectacole de muzică și dans folcloric, prezentări de filme românești.
Martie 2018	Ministerul Justiției din Federația Rusă a înregistrat în Registrul Unic de Stat al persoanelor juridice organizația civică regională „Societatea de Cultură Română” din regiunea Moscova – structură reprezentativă a comunității românești din Rusia. Societatea își propune să contribuie la promovarea valorilor culturale românești în această țară și la păstrarea identității de limbă și cultură a conaționalilor noștri care trăiesc în Rusia. În aceeași lună a fost inaugurat la Tomsk, Centrul de Cultură Română „Casa Mare” al comunității etnicilor români care au ajuns în această regiune din Siberia în perioada sovietică.

Dincolo de aceste evenimente culturale Ambasada României în Federația Rusă a efectuat o cercetare a arhivelor privind militarii români căzuți prizonieri și morți în timpul celui de-al Doilea Război Mondial⁷⁴.

⁷⁴ Lista prizonierilor de război (militari) și “internați” (civili deportați) români, disponibil la https://moscova.mae.ro/sites/moscova.mae.ro/files/lista_2020.pdf?fbclid=IwAR0F15-

În paralel cu munca de cercetare s-au desfășurat constant proiecte dedicate comemorării zecilor de mii de militari și civili români – căzuți în luptă, prizonieri de război și deportați – decedați în perioada 1941-1956, pe Frontul de Est, în lagărele, spitalele și obiectivele speciale NKVD - MVD, respectiv batalioanele de muncă sovietice, și înhumați pe teritoriul actual al Federației Ruse⁷⁵.

În anul 2019, a fost prezentat un prim tabel, cu datele de identificare a 10 724 de prizonieri înhumați în cimitirele multinaționale de pe teritoriul Federației Ruse, Ambasada României la Moscova a publicat în aprilie 2020, lista nominală integrală a celor care au putut fi identificați în timpul cercetărilor în arhivele ruse, efectuate de misiunea diplomatică timp de un deceniu⁷⁶. S-au desfășurat în acest timp și activitățile privind amenajarea cimitirelor și a monumentelor specifice.

În octombrie 2015, a fost amenajat Primul Cimitir al Militarilor Români, de pe teritoriul Federației Ruse, unde în ultimii 5 ani au fost reînhumate rămășițele pământești ale 1644 militari români căzuți în luptele de la Stalingrad în 1942 - 1943⁷⁷, mai exact luptele de la Stalingrad - Cotul Donului - Stepa Calmucă, identificați și exhumați din vechi cimitire de campanie românești care au existat în timpul Războiului.

În noiembrie 2018, a avut loc inaugurarea celui de-al doilea Cimitir al Militarilor Români de la Apsheronsk, în ținutul Krasnodar, unde s-a

eijr4JqBLn23wAzKPOu7mIGQ0rJE12nU3wblncz-elddHGygnKKA, accesat la 20.11.2020.

⁷⁵Lista nominală a 20718 prizonieri de război (militari) și „internați” (civil deportați) români, decedați în lagărele din Rusia între 1941-1956, disponibil la <https://moscova.mae.ro/local-news/1409>, accesat la 20.05.2020.

⁷⁶ Teodora Ion, *După zece ani de cercetări, Ambasada României la Moscova a publicat lista nominală finală cu datele a 20 718 prizonieri de război și civili deportați înhumați pe teritoriul actual al Rusiei*, disponibil la https://www.caleaeuropeana.ro/dupa-zece-ani-de-cercetari-ambasada-romaniei-la-moscova-a-publicat-lista-nominala-finala-cu-datele-a-20-718-prizonieri-de-razboi-si-civili-deportati-inhumati-pe-teritoriul-actual-al-rusiei/?fbclid=IwAR22Cre5YgdfjylE9mjZ6e9pRcPI_zUOgHLkEVWMB6EZD1Cvs-QaFDK9qi4, accesat la 20.05.2020.

⁷⁷ Florian Bichir, *Ambasadorul Vasile Soare, Doctor Honoris Causa*, disponibil la https://evz.ro/ambasadorulvasilesoaredoctorhonoriscausa.html?fbclid=IwAR0z55kd-WtXjfoLFpeZbEy4QP1aru0AecQKbgoWi1LXqRwAtHS59Cp_5wLw, accesat la 20.05.2020.

realizat și ceremonia de reînhumare a rămășițelor pământești ale militarilor români căzuți în 1942 - 1943, în luptele din Kuban.⁷⁸

În 2019, Ambasada României în Federația Rusă a inaugurat douăsprezece monumente în memoria prizonierilor români de război, din cele douăzeci și nouă de monumente aflate pe teritoriul Rusiei, o parte din acestea fiind situate în Volsk, Orsk, Magnitogorsk, Mojga, Usta, Mihailovo, Ciobakovo.⁷⁹

Observăm că activitatea Ambasadei României în Federația Rusă nu organizează evenimente care să stârnească interesul publicului rus, iar promovarea identității naționale este foarte restrânsă. Pe de altă parte, din punct de vedere instituțional, România nu a reușit să deschidă un sediul al Institutului Cultural Român la Moscova, deși un acord cu Federația Rusă privind deschiderea acestuia există.⁸⁰

Activitățile întreprinse de Rusia în România pentru consolidarea relațiilor culturale

Strategia culturală a Rusiei în România este de a organiza evenimente cu o participare cât mai numeroasă, pe care le promovează ulterior în mediul online, ca mesajul Rusiei să fie transmis și auzit. În ciuda acestor demersuri în România puterea de seducție a Rusiei prin instrumente soft este una scăzută, iar efectele unei influențe reale în schimbarea percepției populației pe termen lung încă nu sunt vizibile deși activitatea Rusiei a fost una destul de concentrată în această direcție.

Federația Rusă a înțeles că o organizație non-guvernamentală conferă mai multă credibilitate și onestitate relațiilor culturale decât o implicare directă a guvernului, iar în anul 2015, a deschis în România

⁷⁸ *La Apșeronsk, ținutul Krasnodar (Federația Rusă) a fost inaugurată a doua necropolă de război dedicată militarilor români căzuți pe Frontul de Est, în cel de-al Doilea Război Mondial*, disponibil la <https://www.timpromanescro/laapseronsktinutul-krasnodar-federatia-rusa-a-fost-a-inaugurata-a-doua-necropola-de-razboi-dedicata-militarilor-romani-cazuti-pe-frontul-de-est-in-cel-de-al-Doilea-Razboi-Mondial>, accesat la 20.05.2020.

⁷⁹ *Ziua eroilor României 2019 în Federația Rusă, Inaugurarea a 7 noi monumente în memoria prizonierilor români de război*, disponibil la <https://moscova.mae.ro/gallery/1373>, accesat la 20.05.2020.

⁸⁰ Silviu Sergiu, *România caută sediu pentru ICR Moscova ca să înțeleagă mai bine Rusia* *Newsweek Romania, Newsweek.Ro*, 25.09.2020, disponibil la <https://newsweek.ro/politica/romania-cauta-sediu-pentru-icr-moscova-ca-sa-inteleaga-mai-bine-rusia>, accesat la 10.01.2021.

reprezentanța Agenției *Rosstrudnicestvo*. Agenția funcționează în baza acordului dintre Guvernul Federației Ruse și Guvernul României privind instituirea și condițiile activității Centrului Rus de Știință și Cultură din București și a Institutului Cultural Român de la Moscova prin Decretul Președintelui Federației Ruse din 8 mai 2013 și 476 ”*Probleme ale Agenției Federale pentru Comunitatea Statelor Independente, a compatrioților care trăiesc în străinătate și pentru cooperare umanitară internațională*”.

În luna mai 2021, se vor împlini 6 ani de la deschiderea Centrului Cultural Rus. De-a lungul acestor ani s-au desfășurat, în cadrul Centrului, periodic expoziții de pictură, de fotografii, de icoane, de grafică, conferințe, evenimente diplomatice, festivaluri de film, masterclassuri de muzică, concursuri culinare, concerte, recitaluri de pian, evenimente caritabile, concursuri de umor, evenimente pentru copii, seri de poezie, piese de teatru, comemorări eroice, lansări de carte, o revistă lunară și sărbători naționale și tradiționale: Ziua Rusiei, Ziua Limbii Ruse, Ziua Familiei și a Fidelității, Maslenița, Anul Nou, Târgul de Crăciun, Ziua Diplomatului, Ziua Eroilor, Ziua Victoriei.

Ambasada Rusiei în România și reprezentanții „*Rosstrudnicestvo*” și-au canalizat eforturile pentru a deschide în România două centre culturale ale fundației „*Russkii Mir*” în București și Cluj-Napoca și două cabinete de limba rusă, unul în Timișoara și unul la Iași. De asemenea, reprezentanții Fundației *Rusotrudnicestvo* susțin cu materiale didactice școlile din România în care se mai predă limba rusă.

Principalele obiective ale activității Centrului Rus de Știință și Cultură sunt reprezentate de popularizarea culturii și artei rusești, sprijinirea învățării și predării limbii ruse, informarea românilor cu privire la principalele evenimente ale politicii externe și interne a Rusiei care să faciliteze implementarea programelor ruso - române comune în domeniul umanitar, cultural, științific, tehnic și educațional.

În centru se desfășoară anual numeroase evenimente culturale, educaționale și sociale cum ar fi expoziții de artă, prezentări ale regiunilor din Rusia, forumuri, conferințe, saloane de carte, proiecții de filme, concerte ș.a.

De asemenea, la București este deschis și un sediu al Fundației Ruskii Mir în cadrul Academiei de Studii Economice.⁸¹ Conform prezentării de pe site-ul acestora *Lumea Rusă* este alcătuită din oameni de diverse naționalități și confesiuni, cetățeni ruși aflați în străinătate, emigranți sau cetățeni de altă naționalitate care sunt interesați de Rusia.

Scopul declarat al centrelor ruse este de a promova cultura, istoria și literatura rusă și de a oferi acces la tehnici și metode de învățare a limbii ruse. Centrele Culturale Ruse oferă gratuit servicii pe baza publicațiilor, documentelor și materialelor puse la dispoziție prin sponsorizare de către „*Fundația Lumea Rusă*”.

Misiunea declarată a acestor centre de știință și cultură vizează:

- Promovarea limbii și culturii rusești la nivel global;
- Sprijinirea structurii gazdă în promovarea și consolidarea studiului limbii ruse;
- Susține dezvoltarea dialogului intercultural, consolidarea și înțelegerea relațiilor între diverse culturi și popoare;
- Creează condițiile pentru cunoașterea literaturii și artei ruse, clasice și contemporane, a istoriei și a culturii multinaționale a popoarelor Federației Ruse;
- Pune la dispoziția publicului informații necesare privind cunoașterea culturii rusești.

Rusia este preocupată de formarea unei imagini care să stârnească interesul cetățenilor români pentru valorile sale culturale și se implică activ în stabilirea unei legături cu publicul din România.

Pe lângă demersurile întreprinse de organizațiile specializate în promovarea culturii rusești există și o latură a culturii reprezentată de autorii clasici, compozitorii sau coregrafii renumiți care poate constitui o componentă legitimă și eficientă în relațiile culturale, dar nu poate contribui semnificativ la modificarea percepției publicului român privind poporul rus.

Concluzii

La fel cum practica diplomației publice încearcă să încurajeze încrederea și înțelegerea reciprocă între națiuni, artele și cultura oferă spațiu

⁸¹ Centrul Cultural Rus din ASE/ РЦК при Бухарестской Экономической Академии, disponibil la <https://www.ase.ro/ccrus>, accesat la 28.08.2019.

pentru un dialog atent și creativ, pentru a aduce oamenii împreună și a crea un discurs civic pentru conștientizarea globală.

La fel ca multe alte state, Rusia și-a folosit metodele de atracție timp de secole. Instrumentele sale de diplomatie publică s-au bazat pe puterea sa imperială, elite intelectuale și resurse enorme, dar trebuie remarcat faptul că, spre deosebire de această latură *înaltă* a culturii rusești, cultura actuală rusă este una de masă, iar produsele media sunt mai puțin atractive pentru străini, chiar și pentru compatrioții Rusiei.

De la mijlocul anilor 2000, Rusia încearcă să-și dezvolte propriul concept de putere soft și mecanismul de implementare. Pentru a-și schimba imaginea în percepția internațională Rusia a investit în dezvoltarea unei rețele mediatice globale, în susținerea activităților unor agenții specializate în promovarea culturii naționale, în programe de schimburi culturale și educaționale. Pe de altă parte, evenimente precum anexarea Peninsulei Crimeea, conflictul sirian, cel din Transnistria sau din Nagorno Karabakh fac ca publicul străin să privească cu reticență ori să respingă demersurile culturale rusești.

În cazul României, potențialul său cultural nu este suficient promovat, de la sărbătorile și tradițiile românești până la personalitățile culturii române, promovarea este una restrânsă. Rămân notabile demersurile fostului ambasador al României la Moscova de reînnumere a soldaților români căzuți în bătăliile de la Stalingrad – Cotul Donului – Stepa Calmucă, respectiv din Caucaz, în cel de-al Doilea Război Mondial, precum și numeroasele monumente ridicate în cinstea acestora pe teritoriul Rusiei. România deține un potențial ridicat de putere soft, dar este adesea utilizat ineficient sau deloc.

Cu toate acestea, pentru consolidarea relațiilor internaționale, trebuie întreprinse eforturi spre stabilirea unor legături culturale, deoarece lacunele și diferențele civilizaționale par să joace un rol tot mai important în vremurile prezente și viitoare.

BIBLIOGRAFIE

- BICHIR F., *Ambasadorul Vasile Soare, Doctor Honoris Causa*, disponibil la https://evz.ro/ambasadorul-vasilesoardoctorhonoriscausa.html?fbclid=IwAR0z55kdWtXjfoLFpeZbEy4QP1aru0AecQKbgoWi1LXqRwAtHS59Cp_5wLw accesat la 20.05.2020;
- ION T., *După zece ani de cercetări, Ambasada României la Moscova a publicat lista nominală finală cu datele a 20.718 prizonieri de război și civili deportați înhumați pe teritoriul actual al Rusiei*, disponibil la https://www.caleaeuropeana.ro/dupa-zece-ani-de-cercetari-ambasada-romaniei-la-moscova-a-publicat-lista-nominala-finala-cu-datele-a-20-718-prizonieri-de-razboi-si-civili-deportati-inhumati-pe-teritoriul-actual-al-rusiei/?fbclid=IwAR22Cre5YgdfjyIE9mjZ6e9-pRcPl_zUOgHLkEVWMB6EZD1Cvs-QaFDK9qi4, accesat la 20.05.2020;
- IONESCU S. „Cei trei băieți din Nordul Dobrogei care fac să renască muzica tradițională a Lipovenilor”, *Adevarul.Ro*, 2021, disponibil la https://adevarul.ro/locale/tulcea/video-cei-trei-baieti-fac-renasca-muzica-traditionala-a-lipovenilo1_5cf8ef1f445219c57e7ef3-f4/index.html, accesat la 28.11.2020;
- RIVERA T., *Distinguishing Cultural Relations from Cultural Diplomacy: The British Council's Relationship with Her Majesty's Government*, Editura Figueroa Press, Los Angeles, January 2015;
- NYE J.S. Jr., *The Benefits of Soft Power*, disponibil la <https://hbswk.hbs.edu/archive/the-benefits-of-soft-power>, accesat la 22.12.2020;
- La Apșeronk, ținutul Krasnodar (Federația Rusă) a fost inaugurată a doua necropolă de război dedicată militarilor români căzuți pe Frontul de Est, în cel de-al Doilea Război Mondial”, disponibil la <https://www.timpromanesc.ro/la-apseronsk-tinutul-krasnodar-federatia-rusa-a-fost-a-inaugurata-a-doua-necropola-de-razboi-dedicata-militarilor-romani-cazuti-pe-frontul-de-est-in-cel-de-al-doilea-razboi-mondial/>, accesat la 20.05.2020;

- What is National Culture, disponibil la <https://www.igi-global.com/dictionary/national-culture/19905>, accesat la 24.11.2020;
- Ziua eroilor României 2019 în Federația Rusă, Inaugurarea a 7 noi monumente în memoria prizonierilor români de război”, disponibil la <https://moscova.mae.ro/gallery/1373>, accesat la 20.05.2020;
- Acordul între Guvernul României și Guvernul Federației Ruse privind cooperarea în domeniile culturii, științei și învățământului din 27.09.1993, disponibil la <https://lege5.ro/Gratuit/gutenzu/acordul-intre-guvernul-romaniei-si-guvernul-federatiei-ruse-privind-cooperarea-in-domeniile-culturii-stiintei-si-invatamantului-din-27091993>, accesat la 20.05.2019;
- Centrul Cultural Rus din Academia de Studii Economice București, disponibil la <https://www.ase.ro/ccrus/>;
- Fundația Russkiy Mir, disponibil la <https://russkiymir.ru/en/fund/index.php> , accesat la 20.11.2020;
- Lista prizonierilor de război (militari) și „internați” (civili deportați) români, disponibilă la https://moscova.mae.ro/sites/moscovamae.ro/files/lista_2020.pdf?fbclid=IwAR0Fl5eijr4JqBLn23wAzKPOu7mIGQ0rJE12nU3wblncz-elddHGygnKKA, accesat la 20.11.2020;
- Ministerul Culturii, Serviciul Relații Internaționale, disponibil la <http://www.cultura.ro/relatii-internationale>, accesat la 24.11.2020;
- Russkiy Mir Foundation, Management Board, disponibil la <https://russkiymir.ru/en/fund/management-board.php>, accesat la 20.11.2020;
- Statutul organizațional al Comunității Rușilor Lipoveni din Români, disponibil la <https://www.crlr.ro/ro/statutul-crlr/>, accesat la 20.11.2020;
- В Дипломатической академии состоялось Первое заседание Российско-Румынской Комиссии, disponibil la <https://gorchakovfund.ru/news/view/v-diplomaticeskoy-akademii-sostoyalos-pervoe-zasedanie-rossiysko-rumynskoy-komissii/?CODE=v-diplomaticeskoy-akademii-sostoyalos-pervoe-zasedanie-rossiysko-rumynskoy-komissia>, accesat la 20.11.2020;
- ДОМОСИЛЕЦКАЯ М. В. *Изучение румынского языка и культуры румын в России (XIX в. - начало XX в.)*, 2009, disponibil la <https://cyberleninka.ru/article/n/izuchenie-rumynskogo-yazyka-i->

Школа преподавания румынского языка, disponibil la
kultury-rumyn-v-rossii-xix-v-nachalo-xx-v/viewer, accesat la
22.11.2020;
<https://mgimo.ru/languages/teaching/shkola-rumynskogo.php>,
accesat la 22.11. 2020.

INCAS
Institutul Național de Cercetare - Dezvoltare Aerospațială "Elie Carafoli"

**PESTE 70 DE ANI DE TRADIȚIE
ÎN CERCETARE AEROSPAȚIALĂ**

www.incas.ro
incas@incas.ro
B-dul Iuliu Maniu, Nr. 220, 061126, Sector 6
București, ROMÂNIA

ÎN ATENȚIA COLABORATORILOR !

Pentru cei ce doresc să publice articole în Revista de Științe Militare, publicație indexată în baza de date internațională CEEOL și pentru o mai bună procesare a articolelor, supunem atenției dumneavoastră, următoarele cerințe obligatorii.

1. Criteriile de selecție a articolelor sunt următoarele:

Circumscrierea în aria tematică a revistei în următoarele domenii: actualitatea politico-militară; tendințe și perspective în domeniile securitate, apărare, geopolitică și geostrategie, societatea informațională; problematica păcii și a războiului; strategie militară; securitate cibernetică.

Originalitatea – argumentare proprie; caracter de noutate; să nu fi fost publicat anterior;

Caracter științific al lucrării – stil neutru, obiectiv, argumentarea afirmațiilor și precizarea tuturor resurselor bibliografice utilizate;

Bibliografie relevantă, care să cuprindă lucrări de prestigiu și surse recente, redactată conform cerințelor bazei de date internaționale în care este publicată revista;

2. Dimensiunea articolului și norme de editare.

Dimensiunea articolului poate varia între minim 6 și maxim 12 pagini (inclusiv notele de subsol, bibliografia, figurile și anexe).

Setări pagină: margini 2 cm, format A 4.

Textul, articolului se va scrie cu font Times New Roman, dimensiune corp 12, spațiere la 1 rând, cu diacritice. Nu sunt acceptate fonturile care au măpări neobișnuite (în care caracterele diacritice – ș, ț, ă, î, â și Ș, Ț, Ă, Î, Â – înlocuiesc alte caractere - [,], @, ~, \ ș.a.m.d.). Articolul trebuie cules, pur și simplu, fără nicio altă formatare în afara sublinierilor, acolo unde este cazul folosind bold și italic.

Ecuatiile. Indiferent de locul pe care îl ocupă în cadrul articolului, ecuațiile se introduc numai în Microsoft Equation Editor. La limită, se acceptă ecuații scrise de mână, numerotate și trimise separat de restul articolului).

Figurile. Sunt acceptate formatele vectoriale standard. În cazul figurilor produse cu o altă aplicație decât Microsoft Word (de exemplu, Corel Draw sau AutoCAD), fișierele respectivelor aplicații vor fi trimise împreună cu restul articolului. Figurile trimise în format electronic vor fi desenate la dimensiunile la care pot fi tipărite, iar dimensiunea textului trebuie să fie între 8 și 12 puncte tipografice. Sunt acceptate și figuri desenate de mână, pe foi separate de restul articolului, cu condiția ca desenele să fie clare și să poată fi ușor identificat locul din cadrul articolului în care trebuie să se regăsească.

Denumirea fișierului trebuie să conțină numele autorului și titlul articolului fără diacritice. Salvarea se va face ca document Word.

3. Structura articolului

Titlul articolului în limba română și în limba engleză (centrat, scris cu majuscule, bold, font 14).

Sub titlul articolului o prezentare de autor succintă, care să cuprindă următoarele elemente (după caz): grad militar, titlu didactic/cercetare, titlu științific, prenume, nume, iar la subsolul paginii funcția deținută la principala afiliere instituțională, în cazul doctoranzilor – domeniul cercetării, universitatea, e-mail.

Un rezumat relevant, de circa 150 de cuvinte (caractere italice), 5-6 cuvinte-cheie (caractere italice), în limba română (rezumat) și engleză (abstract).

Introducere/Considerații preliminare.

Două-patru capitole, eventual sub-capitole. Opțional, dacă se consideră util pentru argumentare, pot fi incluse în articol tabele/grafice/imagini, cu trimitere din text către acestea. Ele vor fi expediate redacției odată cu articolul, în format jpeg/png/tiff. În cazul tabelelor, deasupra se scrie, „Tabelul nr. X: titlu”, iar în cazul imaginilor, hărți, etc., dedesubt se scrie Figura nr. X: titlu”. În ambele cazuri, se menționează sursa (dacă este cazul) în notă de subsol.

Concluzii.

4. Referințe bibliografice

Articolul va cuprinde note de subsol și bibliografie, după modelul ilustrat în cele ce urmează. Toate sursele bibliografice citate se indică în limba în care au fost consultate, cu transliterare în caractere latine dacă este cazul/opțional, traducerea titlului din limba străină; La notele de subsol, se începe cu prenumele autorului, iar la final se menționează și nr. paginii/paginilor (p./pp.).

Titlul unui articol se marchează cu ghilimele, iar numele revistelor și al cărților se marchează cu caractere înclinate (cursive) /italice.

Exemplu de carte: Milton G. Leherer, *Ardealul pământ românesc*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, pp. 37 - 45.

Exemplu de articol: Anghel Andreescu, „Ardealul a fost și va rămâne pământ românesc”. în *Revista de Științe Militare*, nr. 2/2019, București, Editura Academiei Oamenilor de Știință din România, p. 96.

Sursele electronice se citează cu link-ul întreg, menționând autorul, titlul cărții/articolului (între ghilimele) și numele publicației (se indică și data la care a fost accesată).

Exemplu: Daniel Guță, „Cât de întinsă a fost Dacia antică. Regele care i-a lărgit cel mai mult granițele, dar nu a reușit să aducă pacea în ținut”, în *Adevărul*, nr.14 martie 2017, disponibil la <https://adevarul.ro/locale/hunedoara/cat-intinsa-fost-dacia-antica...>, accesat la 02 09 2019.

La bibliografie, se vor menționa toate lucrările citate în articol. Sursele se ordonează alfabetic, după numele autorului, scris cu majuscule.

Exemplu de carte: BUZATU G., *România sub imperiul haosului 1939-1945*, Editura Polirom, București, 2007.

Exemplu de articol: CALAFETEANU I., „Spolierea României la Tratatul de Pace de la Paris”, în *Historia*, nr.3/2014, București, Editura Polirom.

Sursele electronice se citează cu link-ul întreg, menționând autorul, titlul cărții/articolului (între ghilimele) și numele publicației (se indică și data la care a fost accesată). Exemplu:

DAVID A. V., „Generalul Berthelot – un francez cu inimă de român”, în volumul *Studii de istorie a înălțării și declinului nației românești*, Editura TENPUS DACOROMÂNIA COMITERRA, București, 2006, disponibil la <http://fscro.eu/generalul-berthelot-unfrancez-cu-inimă-de-roman>, accesat la 22 09 2019.

5. Evaluarea științifică a articolelor se realizează de referenții științifici ai revistei. Concluziile acestora sunt aduse la cunoștința autorilor, ele reprezentând argumentul pentru acceptarea/respingerea articolelor. În urma evaluării, există trei posibilități: *a) acceptarea articolului* spre publicare ca atare sau cu modificări minore; *b) acceptarea articolului* spre publicare cu modificări/completări de substanță; *c) respingerea articolului*.

Nota bene: Redacția își rezervă dreptul de a face sau de a solicita autorilor modificări ce se impun pe text. Articolul se predă redacției în termenul agreat și va corespunde formei finale a materialului în limba română sau în engleză. Traducerea în limba engleză (British English sau American English, respectând principiul consecvenței) trebuie să fie completă și corectă, corespunzătoare standardelor academice, întrucât ediția în limba engleză este indexată în baze de date internaționale și difuzată comunității științifice internaționale.

Citatele din lucrări/documente oficiale (legi, tratate etc.) și din declarațiile existente în limba engleză ale unor personalități trebuie preluate ca atare din original. *Ghilimelele* se notează astfel: în limba română „...”, iar în limba engleză: “...”.

Materialele nu vor conține informații clasificate.

Responsabilitatea privind conținutul articolelor revine în totalitate autorilor, în conformitate cu Legea nr. 206 din 27 mai 2004 privind buna conduită în cercetarea științifică, dezvoltarea tehnologică și inovare. Autorul are obligația să supună articolul unui proces de analiză antiplagiat înainte de a-l preda redacției.

Articolele publicate sunt supuse legii copyright. Toate drepturile sunt rezervate Academiei Oamenilor de Știință din România, indiferent dacă se are în vedere întregul material sau numai o parte a acestuia, în special drepturile privind traducerea, retipărirea, reutilizarea ilustrațiilor, citatele, difuzarea prin mass-media, reproducerea pe microfilme sau orice alt mod și stocarea în baze de date. Sunt autorizate orice reproduceri, fără perceperea taxelor aferente, dacă este precizată sursa.

Nerespectarea acestor cerințe va atrage respingerea articolului. Trimiterea articolului către redacție constituie implicit acordul autorului în privința celor arătate.

Pentru mai multe detalii despre publicație, puteți accesa site-urile noastre: www.aosr.ro; www.stiintemilitare.eu.

Vă mulțumim!
Colegiul de Redacție